

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д. УШИНСЬКОГО»

Хмельницька гумантарно-педагогічна академія (Україна)

Юго Западний університет «Неофіт Рілські» (Болгарія)

Велікотирновські Університет «Св.Св.Кіріл і Методій» (Болгарія)

Харбінський інженерний університет (Китай)

Міжнародний Незалежний Університет Молдови (ULIM) (Молдова)

УПРАВЛІННЯ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
21-22 листопада 2024 року**

УДК: 378.11+371.201+658.401.2
У677

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Сакалюк О. О. – завідувач кафедри освітнього менеджменту та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат педагогічних наук, доцент.

Ручкіна М. М. – доцент кафедри освітнього менеджменту та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат педагогічних наук, доцент.

Рецензенти:

Корнєшук В. В. – завідувач кафедри психології та соціальної роботи Національного університету «Одеська політехніка», д.пед.н., професор

Воронова С. В. – завідувач науково-методичної лабораторії управлінської діяльності та забезпечення якості освіти, старший викладач кафедри філософії освіти КЗВО «Одеської академії непевної освіти Одеської обласної ради», к. пед. н.

Рекомендовано до друку Вченою радою ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», протокол №7, від 26 грудня 2024 року.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

Управління та інновації в освіті: досвід, проблеми та перспективи:

У677 збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса 21-22 листопада 2024 року Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського , 2024. 134 с.

До збірника увійшли матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої управлінню закладами освіти, досвіду, проблемам та перспективам їх розвитку.

Науковці та здобувачі освіти висвітлюють питання щодо управління освітнім процесом в умовах розвитку інноваційного середовища та організаційно-психологічних аспектів менеджменту в освіті.

УДК: 378.11+371.201+658.401.2
© Університет Ушинського, 2024

Бортнік Оксана, Україна

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МОДЕЛЕЙ ЗАХИСТУ ОСВІТНІХ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Виклики, пов'язані з війною в Україні, цифровізацією суспільства та євроінтеграційними процесами в Україні, вимагають суттєвої трансформації освітньої системи, особливо в контексті захисту прав дітей та забезпечення рівного доступу до якісної освіти. Цифровізація освітнього процесу, зростання кількості часу, який діти проводять онлайн, створює нові виклики та можливості, вимагаючи розробки ефективних механізмів захисту прав дітей у віртуальному просторі. Стратегія ЄС щодо прав дитини (далі - Стратегія) та Європейська гарантія для дитини як конкретний інструмент реалізації Стратегії [1; 2] комплексно визначають напрямки в освіті, зменшення освітньої нерівності, забезпечення якісної освіти, розвиток цифрових компетенцій, підтримка вразливих груп, створення інклюзивного середовища, що робить його імплементацію в українську освітню систему надзвичайно актуальною.

Європейський досвід демонструє комплексний підхід до захисту прав дітей у цифровому освітньому середовищі, що заснований на: розвитку цифрової грамотності, що передбачає впровадження спеціалізованих навчальних програм, інтеграцію цифрових компетенцій у навчальні предмети та системну підготовку педагогів до формування цифрової грамотності учнів; забезпечення безпеки в інтернеті через впровадження систем фільтрації контенту, навчання безпечній поведінці онлайн та розробці механізмів протидії кібербулінгу та цифровому насильству; створення безпечного освітнього середовища, де діти можуть розвивати свої цифрові навички без ризику для психічного та фізичного здоров'я; забезпечення рівного доступу до цифрових ресурсів, що передбачає забезпечення технічним обладнанням, створення інклюзивних цифрових освітніх платформ та подолання цифрової нерівності.

Впровадження Стратегії вимагає підходу, що охоплює різні рівні освітньої системи. Насамперед йде мова про забезпечення безкоштовного доступу до якісної дошкільної освіти, шкільних освітніх заходів. Особливого значення набуває створення ефективної системи підтримки для дітей з інвалідністю, дітей з міграційним походженням, представників національних меншин та дітей в інституційному догляді. Засади Стратегії передбачають чітку координацію та розробку плану дій, встановлення чітких індикаторів успішності та створення ефективної системи моніторингу. Освітньо-методичний рівень передбачає адаптацію навчальних програм, підвищення кваліфікації педагогічних працівників та впровадження інклюзивних методик навчання. Зокрема, передбачено Національний план дій «Гарантії для дітей». Держави-члени повинні були представити національні плани дій щодо впровадження Гарантії дитини до 15 березня 2022 року. До середини жовтня 2022 року було подано 15 планів. Оцінка результатів запланована у 2030 році.

Кожна країна ЄС призначила національного координатора з питань координації та контролю за виконанням програми «Гарантії для дітей» [15].

Цифрове та інформаційне суспільство ЄС стикається з необхідністю безпечно орієнтуватися в цифровому середовищі та використовувати його можливості. Це визначається Європейською стратегією кращого інтернету для дітей (ВІК+) [3], Європейською декларацією про цифрові права та принципи [4], які стверджують, що діти та молодь повинні почуватися безпечно та мати можливості для розвитку в онлайн-середовищі. Також набув чинності Акт про цифрові послуги [5], що включає положення про захист дітей. Окремо слід відзначити Пропозицію Європейської Комісії щодо Регламенту про ефективне запобігання та боротьбу з сексуальним насильством над дітьми в контексті онлайн-зловживань [6], План дій з цифрової освіти (2021-2027) [7].

Зокрема, Європейська стратегія кращого інтернету для дітей (ВІК+), прийнята у 2022 році, встановлює комплексний підхід до забезпечення безпеки дітей у цифровому середовищі та базується на забезпеченні безпечного цифрового досвіду, що включає захист від шкідливого контенту та онлайн-насильства, впровадження механізмів вікової верифікації та безпечного дизайну цифрових продуктів, на розвитку цифрових компетенцій через формування цифрових навичок, медіаграмотності, критичного мислення та навичок безпечної онлайн-поведінки, передбачає активну участь дітей у формуванні цифрових політик через механізми консультацій, врахування їхньої думки та підтримку дитячих ініціатив. ВІК+ інтегрована з іншими ключовими документами ЄС, зокрема Актом про цифрові послуги та Планом дій з цифрової освіти (2021-2027), формуючи цілісну систему захисту прав дітей в цифровому просторі. Основними цілями цього регуляторного комплексу є створення безпечного цифрового середовища, розвиток цифрових компетенцій, захист прав дітей онлайн, запобігання цифровим ризикам та розширення можливостей дітей у цифровому просторі.

Важливим є те, що реалізація права на освіту в умовах інформаційного та цифрового суспільства нерозривно пов'язана з забезпеченням безпечного та ефективного доступу дітей до цифрового середовища, що підтверджується положеннями ВІК+, оскільки у ній визначено цифрову компетентність як фундаментальний компонент сучасної освіти, необхідний для повноцінної реалізації права на освіту в умовах цифровізації освітнього процесу.

В Україні процес імплементації засад, визначених Стратегії, реалізується через окремі державні програми та ініціативи. Слід відмітити «ВШО» [8], «Дія.Цифрова освіта» [9], «НУШ» [11], «Безпечна школа», національні освітні та розвиваючі платформи, методичну підтримку вчителів та батьків. Певні елементи стратегії впроваджуються в рамках Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні [10], Концепції НУШ та Національної стратегії розвитку інклюзивної освіти на 2020-2030 роки [12], Національної стратегії захисту дітей в цифровому середовищі на 2021–2026 роки [13]. Законодавче підґрунтя забезпечується Законом України «Про основні засади молодіжної політики» [14]. Разом із тим, слід наголосити на системному підході до імплементації Стратегії, для чого має бути офіційно призначено

національного координатора, затверджений національний план дій та комплексна система моніторингу відповідно до європейських вимог. Підтримка впровадження окремих елементів здійснюється через проекти міжнародних організацій, зокрема UNICEF [16] та програми EU4Youth [17]. Основними викликами для повноцінної імплементації Стратегії в Україні залишаються умови воєнного стану, обмежене фінансування, недостатня інституційна спроможність та потреба у посиленні міжвідомчої координації. Це обумовлює необхідність розробки комплексного підходу до впровадження Стратегії з урахуванням національного контексту, ускладненого умовами війни, та поточних викликів. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою методик оцінки ефективності заходів цифрового захисту та вивченням впливу цифровізації на реалізацію освітніх прав дітей.

Література

1. The EU Strategy on the Rights of the Child and the European Child Guarantee. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/rights-child/eu-strategy-rights-child-and-european-child-guarantee_en
2. Council Recommendation (EU) 2021/1004 of 14 June 2021 establishing a European Child Guarantee. Official Journal of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021H1004>
3. Communication from the Commission on the EU strategy for a better Internet for kids (BIK+). COM/2022/212 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2022:212:FIN>
4. European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade. European Commission. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/declaration-european-digital-rights-and-principles>
5. The Digital Services Act. European Commission. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package>
6. Proposal for a Regulation laying down rules to prevent and combat child sexual abuse. COM/2022/209 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0209>
7. Digital Education Action Plan (2021-2027). European Commission. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/about/digital-education-action-plan>
8. Всеукраїнська школа онлайн. URL: <https://lms.e-school.net.ua/>
9. Платформа Дія.Цифрова освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/>
10. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>
11. Концепція Нової української школи. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
12. Про затвердження Національної стратегії розвитку інклюзивної освіти на 2020-2030 роки : Наказ Міністерства освіти і науки України. URL:

<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-strategiyi-rozvitku-inklyuzivnoyi-osviti-na-2020-2030-roki>

13. Про основні засади молодіжної політики : Закон України від 27 квітня 2021 р. № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>

14. Національна стратегія з захисту дітей в цифровому середовищі на період до 2025 року. https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/normative_document/2020/1/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20v1_1.pdf

15. Child Guarantee National Action Plans. European Parliament. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/734003/IPOL_BRI\(2022\)734003_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/734003/IPOL_BRI(2022)734003_EN.pdf)

16. European Child Guarantee. UNICEF. URL: <https://www.unicef.org/eca/european-child-guarantee>

17. EU4Youth Programme. European Union External Action. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu4youth_en

Завалій (Попюк) Яна, Україна

РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Дослідницька компетентність – сукупність знань та способів діяльності, обов'язкових для сучасного випускника школи. Її формування здійснюється за допомогою низки методів, що використовуються як під час уроку, так і в позаурочний час [1, 314]. Дослідницька діяльність розглядається як фундаментальна потреба людини у пізнанні світу. У контексті нашого дослідження – це активний процес систематичного та цілеспрямованого пізнання об'єктивної реальності із застосуванням наукових методів та інструментів, що завершується отриманням знань про об'єкт.

Викладання спеціальних дисциплін має важливе значення для розвитку дослідницької компетентності учнів, оскільки ці дисципліни часто безпосередньо пов'язані з реальними практичними аспектами тієї чи іншої професійної сфери. У рамках наукового пізнання дослідницька компетентність виступає основою для формування критичного мислення, самостійності та здатності адаптуватися до нових викликів. Виконання навчальних проектів є ефективним інструментом для розвитку дослідницької компетентності, оскільки дозволяє учням брати участь у всіх етапах дослідницької діяльності, що включає постановку проблеми, вибір методів дослідження, експериментування, аналіз даних та представлення результатів.

Досвід країн, які активно інтегрують навчальні проекти в систему освіти, показує, що використання методів проектно-орієнтованого навчання (PBL)

ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА: АНДРАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ	
Лі Мяо SWOT-АНАЛІЗ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КИТАЇ	78
Мотузенко О. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНСЬКИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	82
Полєжаєв Ю. ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	85
Рожнова Т. ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ОСВІТНІХ, ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК В СУЧАСНИХ УМОВАХ	88
Ручкіна М. РОЛЬ ПОЗНАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ М'ЯКИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS) ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	90
Рябовол Л. НОВЕЛИ ОСВІТНЬОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ	93
Салата Г. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЄВРОПИ та УКРАЇНИ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ	96
Фомічова О. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ ЗНАННЯМИ ЯК НАПРЯМОК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	98
Секція 5	
Бортнік О. КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МОДЕЛЕЙ ЗАХИСТУ ОСВІТНІХ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	102
Завалій (Попюк) Я. РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	105
Кузнецова Ю., Самсонова О., Чорна Г. ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ	108
Масляк П. АГРЕСИВНА ГЕОГРАФІЯ	111
Новікова О., Панькова О. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ ТА ТРУДОВІЙ СФЕРІ: ПРОБЛЕМИ, МОЖЛИВОСТІ, ОРІЄНТИРИ НА ЄС	114
Черненко Н., Цзінъ Фанфей	117